

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZAGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többzori közlésnél 6 fillér. Nyit-tér sor a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postakártyapénztári csekk- és kiírás 10,489. sz. am

Törvényhatósági választások előtt.

Írta: Józsa Imre.

A legutolsó képviselőválasztásokon a pénz, a hatalom és erőszak legyőzte a nemzetet. Nem a függetlenségi párt vesztette el tehát az ütközetet, hanem maga a nemzet. A győzelem pedig nem a munkapárté, hanem Bécsé, melynek a munkapárt egyszerűen eszköze vala. Ha egy Haynau-pártot állítottak volna harcba a nemzet ellen, a rendelkezésre bocsájtott hatalmi eszközökkel, az is épen így végig gázolt volna a nemzetten. A szabadságharc leveretésében a muszkainváziónak nem volt nagyobb szerepe, mint a nemzet mostani küzdelmében a csendőrszurornak és az ezt irányító hatalomnak. Nem az elvek, nem a férfiak küzdelme volt ez, hanem az osztrák és magyar érdeké. Egyfelől a dinasztia állott, másfelől a nemzet. És a nemzet elejtette kezéből a fegyvert. Elejtette, de nem vesztette el, s máskor jobban fogja, több erővel vágja. A győzelem pedig meg leszén, mert a nemzet jogai és igazságai erősebbek minden idegen hatalom befolyásánál.

Ha a nemzeti akarat egy időre ki is szorult a parlamentből, itt él közöttünk a nemzet millióinak kebelében. Érezzük lüktetését, érezzük biztatását, csak sorakoznunk kell. Ott vagyunk fel a harcot, a hol kínálkozik. Ne feledjük, hogy minden talpalatnyi tér a mit elfoglalunk, egy lépéssel az igazi célhoz, az ország függetlenségéhez és szabadságához közelebb vezet.

A parlament most nem a nemzeti munka színtere, csupán az ellenőrzésé, mert a számában megfoglyatkozott függetlenségi párt más szerepre ezidő szerint nem vállalkozhatik.

De hát itt vannak a vármegyék, a magyar alkotmányos életnek és nemzeti munkának mindmegannyi végvárai.

A végváraknak nagy szerepe volt a történeti időkben. Nem kisebb szerep jut ma a vármegyéknek is, mert a függetlenségi törekvéseknek és nemzeti aspirációknak egyetlen mentővárát, védőbástyáit ma ezek képezik.

Ide tegyük most át küzdelmünk színterét.

Legyen a törvényhatóság a nemzeti eszméknek és irányzatoknak hű ápolója és kifejezője

s ne a kormány akaratának végrehajtó szolgája.

A törvényhatóság utóvégre is nem a nemzeti kormányokért van s nem a pártpolitikai elvek és törekvések minden áron való erőszakos keresztülvitelében és administracionalis teendők ellátásában merül ki feladata, hanem a nemzet évszázados tradíciójának ápolásában, a nemzeti és alkotmányos szükségletek kielégítésében s megértésében, átérzésében és hűséges szolgáltatásban annak a gondolatnak és meggyőződésnek, hogy a vármegye egy történelmi alapokon nyugvó speciális intézménye és kiegészítő része szent István alkotmányának, külön önkormányzati szervezettel és jogszolgáltatásokkal.

A törvényhatóság tehát nemcsak lelke, de irányítója is kell hogy legyen a nemzeti élet minden irányu nyilvánulásának s gyűjtő lencséje a hazafias kötelességnek és törekvéseknek.

Egy világító torony a nemzeti élet küzdelmeiben, hogy az igazi célt mindenki megtalálhassa s egy percre se veszítse el soha szem elől.

Jól járó, pontos órája a nemzeti élet vérkeringésének, mely mindig mutatja a nemzet igazi értékét erőben és gyengeségben egyaránt.

Ez a vármegye még akkor is tanuságot tudott tenni a magyar alkotmány erősségéről és nemzeti önértékéről, mikor csak a táblabírói adomak elmondásának szolgált színterül.

Ekkor történt, hogy Komárom vármegye vicispánja deresre húzatta József császár, császári biztosát, ki nagyobb ur akart lenni Komáromban, mint a vicispán. Mert hát történelmi igazság, hogy a vicispán a vármegyében legnagyobb ur vala. A komáromi alispán ugyan elismerte, hogy a császár nagy ur lehet Bécsben, de hogy Komáromban nincs nagyobb ur nálánál, ezt meg is mutatta.

Hát a nem régen lezajlott nemzeti ellenállás korszakában, mikor a hatalmi önkény és a minden császári biztosnál szolgáibb darabont kormány honvédszuronnal kergette szét a nemzet képviselőit s hadat üzent a vármegyéknek, nem ez az eset ismétlődött-e meg más formában és sokszorosítva?

Nem mutatták-e meg a vármegyék vezető tisztviselői, nem mutatták-e meg a törvényhatóságok, hogy Magyarországon erőszakkal, császári rendeletekkel kormányozni nem lehet,

hogy nemzettel egyszerre születtett magyar alkotmány erősebb minden császári akaratnál?

Sőt tovább megyek, azok a hatalmi vakságokban a nemzet szabadságának leigázására, törvényeinek megsértésére vállalkozott darabont császári biztosok nem kapták-e meg a nemzetől az erkölcsileg sokkal lealázóbb komáromi derest?

Megkapták és megfogják kapni ezután is míg a vármegyék erejüknek és történelmi hivatásuknak tudatában élnek.

Azért kell sorakoznunk most választások előtt, hogy a törvényhatósági élet kebelében diadalra vigyük az ország függetlenségének, szabadságának azt a lobogóját, melyet a legutóbbi választásokon nem tudtunk kitűzni a magyar parlament épületére.

Erre az állandó törekvésre minden vármegyének egyformán szüksége van; mert kötelessége a magyar alkotmányos és nemzeti érdek védelmezésével szemben minden vármegyének egyforma.

De kétszeresen szükséges ez éppen Udvarhelyvármegyében, mert ennek egyik legnagyobb kerületében történt meg az az eléggé el nem ítéhető botrány, hogy függetlenségi elvekkel megválasztott országos képviselője elárulta pártjának függetlenségi zászlóját, azt a zászlót, melynek ő is, hívei is örök hűséget esküdtek. A zászló elhagyása maga is gyávaság, de győzni vele s a győzelem értékét ott értékesíteni az ellenség táborában olyan árulás és visszaélés, melynek sohasem lehet eléggé erős visszhangja. Mert a képviselő jobban szeretheti a lencsét, mint Ezsau, de mandátumát, melybe a választások feltételezték politikai hitvallásukat göngyölgessék bele, nem adhatja oda azért a bizonyos lencséért, mert az nem az övé, s nem azért adták kezébe, hogy saját céljaira fordítsa, hanem azért, hogy őrizze s nép javára és érdekeinek védelmére használja fel.

De hát a választók igen jól tudják, hogy Judás előbb megtagadta Krisztusát, később elárulta harminc ezüst pénzért; de azért Krisztus él, — Judás pedig felakasztotta magát.

Ebben talál megnyugvást a kijátszott és csufult becsapott választóközönség és a megsértett erkölcsivilágrend.

Ezért kell most teljes erejével neki feküdnie a törvényhatósági választásoknak, hogy itt szerezze vissza, a mivel képviselőjük tö-

lük megszökött, — a függetlenségi elvek diadalát hirdető szep-lőtlen lobogót.

Udvarhelyvármegye úgy is mint a székely megyék anyja, úgy is mint a Rabonbánok ősi fészke, nem lehet méltatlan a történelmi hagyományokhoz; éreznie kell a vármegye minden polgárának, hogy a „Székely támad“ erőssége átszállott a törvényhatóságra, hogy ez védelmezze tovább a magyar alkotmányt.

Magyarosodásunk hátrányai.

Néhány határszéli oláh községben átutaztam a nyáron. Pihenőre betértem egy-egy házhoz. Amint leültem, mindjárt beszédbe elegyedtem a ház gazdájával. Megkérdeztem hogyan hívják, vagyis mi a becses neve. Mikor megmondotta szemeimet elsötétítette fejembe futó vér. Jó magyar hangzású név ütötte meg fületem. Szinte szégyenkeztem, mert láttam, hogy magyarul jól beszél és mégis oláh viselet díszleg rajta. Kérdéseimre szívesen felelt. Sok magyar eredetű nevet sorolt elő, akikkel együttesen élnek. Elmondotta, hogy elhagyatva árván maradt. Más ruházatot nem kapott s kénytelen volt így öltözködni; megtanulta az oláh nyelvet s közéjük olvadt. Súlyosan érintett azon kijelentése, hogy közöttünk többen vannak, akik nyelvet, viseletet és szokást cseréltek.

Egy másik helységben lakó magyar eredetű és származású, ősi anyanyelvén nem akart egy árva kukot sem szólani. Hiába intéztem hozzá kérdéseket, kémnek lenni gondolt, csakis oláhlul dandarált. Nagy későre megszólalt: „A folytonos zaklatás, békétlenség miatt nyelvet és viseletet cseréltünk. Kevesen voltunk és ha nem azt akartuk, amit az oláhok — gyújtogatással és levágással fenyegettek“. (Mégis nekünk mondják, hogy elnyomni akarjuk.) Kitérő lármával kiabáltam, hogyha sokan lettek volna ottan, bizonyára ép bőrrel nem hurcolkodtam volna el.

Szégyen és gyalázat hát az a nagy magyar, kinek kardjától és karjától rettegett sok nemzet; fiaik közül így engedik rabigába hajtani magukat. A magyar kormány iétlenül, büntetlenül engedi ezeket? Szégyen volt magyar testvérem és barátom, hogy maga itten e hazában félni mert mástól. Hiszen nem azért vagyunk többen, hogy nekünk fújják őket a nótát. Mi szereztük, vérrel vetjük meg. Legyen magyar és ne bőrbő bújtatott oláh. Vetközzék ki nemtörődömségéből s legyen az, ami volt.

Bátor őseink fegyvereitől futott az ellenség, nem retirált s maga gyáván visszahúzódott.

Gondolják meg hazám fiai, akik így éselekedtek, hogy nevük magyar mivoltát csak úgy állíthatják vissza, ha ruházatuk alatt dobogó magyar szívékről az eddigi oláh ruházatot ledobják. Tettel, szokással s magyaros ruházatukkal mutassák meg, hogy azoknak maradnak, aminek teremtetek. Nevüket nem csereélik, nem torzítják el holmi utóhangok izlettelen eloláhosodásával. Ha ezt tesszik, nem mutatnak ujjal rájuk és nem fogják mondani „mój rumuny”.

Egy oláh pópá megcsókolja Moldva földjét, akkor amikor a határon átlép. Itten lakik, erre megvetéssel tekint. Ha neki az jobban tetszik, miért nem hagy itt bennünket? Híveivel elmehet, szerencsés Istenhozzádot mondunk, e miatt egy cseppet se sajnálkozunk, legalább békességben maradunk. Ha a többi nemzetiségek itten hagynak, azon se buslakodunk, hiszen ők se jobbak a Deákné vásznánál.

A közelgő számbavételkor kutatni kell azt az okot, mi miatt számunk némely helyen kevesebbedt. Telepítés avagy másfele móddal érdekeink megóvása céljából fajunk érvényesítését nagy fölénybe kell juttatni.

Az a remény biztat, hogy nem kell sokáig varni Magyarországon s mindenki a következő magyar ígét ismeri el:

„Erős vagy, jó vagy, böles, igaz vagy. Belatasod mindent igazgat; Ad-z örömet, csapást, kegyelmet: A Te akaratom legyen meg!”

Gencsy Ferenc.

A mezőgazdasági értékesítés szervezése.

Minden gazdának érdeke, hogy a mezőgazdasági termények értékesítése szervezve legyen.

A gazda munkájának eredménye s jövedelme nemcsak attól függ,

hogy minél nagyobb mennyiségű és minél jobb terményt állítson elő, hanem attól is, hogy az előállított terményeket jól tudja értékesíteni. Ma az értékesítés terén szervezetlenség vagyunk. A termények értékesítésének irányításában se a termelőnek se a fogyasztónak kellő befolyása nincsen: mindkét fél ki van szolgáltatva a terményeket forgalombahozó közvetítő kereskedőknek. Innen van aztán, hogy míg a fogyasztó drágán vásárol, addig a termelő gazda olcsó árakkal kénytelen beérni.

A termelő gazdának az üzleti szokások terén általánosan ismert tájékozatlansága, a piaci és értékesítési viszonyok ismeretlensége mind olyan tényezők, melyekkel a termelőt igen sokszor előnytelen eladásra lehet bírni. Legnagyobb ereje azonban a közvetítő kereskedőnek abban van, hogy a gazdák között állandó a pénzügyi szükség s előlegek adásával kivált a kisgazdát könnyen ráveszi arra, hogy terményeiket a hitelnyújtó kereskedőnek olcsó áron adják el. Ez az állandó hitelszükséglet a szülő oka annak a terményzúszorának, melynek súlya alatt kivált a kisgazdák közönség országszerte színlódik.

Midőn tehát a mezőgazdasági termények értékesítésének szervezéséről beszél az agrárprogram, akkor két feladatot akar megoldani.

Egyik az, hogy a termelőt a fogyasztóval, minél kevesebb közvetítő igénybevételével, minél közelebbi összeköttetésbe hozzuk. A másik feladat pedig az, hogy a termények értékesítését kapcsolatba kell hozni a gazda hiteligenyének kielégítésével. Ez a feladat úgy oldható meg, ha értékesítő szervezetet létesítünk, mely a gazdák kész terményeire és meglevő felszerelésére előleget ad. Az értékesítésnek így módon való szervezését szövetkezeti közraktárak útján érjük el. A falusi közraktárak a gazdák terményeit beraktározzák s azokra az érték bizonyos százalékaig előleget adnak.

A falusi közraktár építését, üzemük

vitelét irányítani, felügyelet alatt tartani és a szükséges hitelt ellátni egy erős központi intézet van hivatva. Ennek a központnak feladata volna az anyagi eszközökön való gondoskodáson kívül az értékesítés lebonyolítása, ártudósítások közlése a falusi közraktárakkal, hazai és külföldi piacok felkeresése, a katonaság ellátása, sőt még a termelés irányítása is.

Hogy ez a központ feladatának megfelelőhessen, olyan nagy tőkével kell rendelkeznie, melyet a gazdasági társadalom ezidőszertől saját erejéből előteremteni nem képes. De hiszen a külföld sokkalta hatalmasabb államaiban, így Németországban, Angliában és Franciaországban is a gazdasági társadalom hasonló szervezetei mindenütt állami támogatást élveznek. Nagymértékben élvezik az állami támogatást a szomszéd Ausztria gazdái, kik a termények és állatok értékesítésének szervezésére törvényes alapon 9 éven át évi 6 millió koronát kapnak. Az osztrák gazdák tehát összesen 56 millió korona áll rendelkezésükre, míg mi, kik teljesen ugyanazon viszonyok között küzdünk a vámterületen belül, teljesen szervezetlenül állunk a versenyrel szemben és a saját erőnkre vagyunk utalva.

Ha tehát az értékesítés szervezésére már is elkerülhetetlen szükség volt, úgy most az osztrák intézkedés után egyenesen létkérdés a magyar gazdákra nézve, hogy a kormány támogatásukra siessen. Mert immár az osztrák gazdák velünk szemben óriási előnyhöz jutottak és ha mi nem dolgozunk hasonló hatalmas eszközökkel, ha nem szervezzük az értékesítést úgy, mint ők teszik, kétségtelenül be fog következni az, hogy az államilag támogatott osztrák gazdák saját piacunkon vernek le bennünket.

Ennek a biztos vereségnek nem szabad kitenni a magyar mezőgazdaságot. Ezért követeljük, hogy a kormány legalább is olyan mértékben támogassa a magyar mezőgaz-

daságot, mint Ausztria tette és az értékesítés szervezésének céljaira 9 éven át legalább 6 millió korona segítséget adjon. Csakis ilyen támogatással tudjuk az előttünk álló szervezési feladatokat megoldani és csakis így bírunk helytállani a versenyben. Mert nemcsak katonai téren, de a gazdasági versenyben is feltétlenül veszteséget szenved az, ki gyengébb fegyverekkel harcol.

Évi hat millió korona felhasználásával hatalmas lendületet adhatunk az értékesítésnek, mert úgy az állami értékesítő, mint a termények értékesítésének szervezésére alkalmas szövetkezeti központot megteremthetnénk s ezen a révén közvetlenül összeköttetésbe hoznánk a termelőt a fogyasztóval, a falut a várossal; szolgálhatnánk a termelő gazdák hiteligenyét, irányíthatnánk és többoldalúvá tehetnénk a termelést, a fogyasztást pedig olcsóbbítanánk és fokoznánk. Így szervezeten az idegen államok élelmi cikkei és állati termékei ellen is sikerrel felvehetnénk a harcot és elérhetnénk azt, hogy a mit a hazai fogyasztás követel, azt mind a magyar föld termelje, magyar éss, magyar kéz állítsa elő.

Nincs olyan nagy áldozat, melylyel ez a várható eredmény fel nem érne. Minden fillérnyi jól alkalmazott befektetés valóban a nemzet hasznává válna, az ország véérébe menne át.

Szimbolista és Naturalista festőművészek képzőművészeti kiállítása Széke yudvarhelyen.

Nívójában előkelő képzőművészeti kiállítás lesz része Székelyudvarhely közönségének.

Egy pár fővárosi festőművész össze állott és elhatározta, hogy a kultúra jegyében körutra indul a vidék nagyobb városaiba, hogy beszéljen a művészetről; hogy ismeresse annak fejlődését, értékét és szükségességét.

a bekés megoldásokat. Róbert pedig örült, hogy eldöntötte a dolgot. Pompás étvágygyal ebédelt, elkísérte a feleségét az operába, későn feküdt le és azt tapasztalta, hogy a rágalom nem zavarja az ember álmát.

Legalább azt hitte. Egy hónap múlva azonban már látta, hogy csalódott. A kis újságok megint ki kezdtek. Nem mehetett se a képviselőházba se a klubba, nem ihatott meg egy csésze teát, hogy ne akadjon a kezébe egy-egy ilyen lap. Neha ismerősei is figyelmeztették: Őnt ugyan erősen szapulják. Róbert mosolyogva vont vállat, majd ideges kezdett lenni. Hát nem mondtak neki többé semmit. De most már ő gondolta el magában az újságok láttára: ezek az emberek mind olvasták ezt, de nem szólnak, mert félnek, hogy megsértődöm.

Anyósa derék asszony volt, de fecsegő és tapintatlan.

— Istenem mondom minduntalan milyen kellemetlen história ez! A hova csak megyek, mindenütt hangosan sajnálkoznak rajtam. Bizony lelkem, jó lenne, ha egyszerűsággal, dekorra véget vetné e gyalázatoságnak, ha egyébként nem hát a felesége miatt.

Róbert felállt, kétszer háromszor végig sétált a szalonon, vagy az ebédlőn, aztán ismét leült, hogy hallgassa anyósát, ki a legnagyobb érdeklődés hangján folytatta: és ez mind e miatt a gazember miatt van, a kivel ön barátkozott. Lám ez a

T á r c a.

A rágalom.

Írta: KELEMENFY BÉLA.

A képviselőház ép a választások igazolásával foglalkozott. Egy vagyos fiatal honatya, ki csak nem régen hazasodott meg, egy reggel azt olvasa valamelyik újságban, hogy botrány lenne, ha az ő választását igazolnák, mert ő valamikor gyanús dologba volt keveredve és 100,000 koronát nyert ennek a piszkos históriának a révén.

Holt ez nem volt igaz.

A szóbanforgó gyanús dologból ugyan pár is támadt; két-három úri úr volt, akik elítélték, de a képviselőnek az urakkal sohasem volt semmi hivatalos érintkezése, kezet legfeljebb a klubban szorított velük, itt pedig becsületes embernek kell tartani minden tagot.

A vád tehát alaptalan volt. A képviselőház sem vette számba, de mivel a képviselő a többséghez tartozott, az újságolvasók s a közönség előtt olyan színben tűnt fel, mintha kedveztek volna nekik. A kis újságok minduntalan célozgatnak a szennyhisztóriára és burkoltan kiáltják, hogy a kormánypárti Róbert Béla... komisz fráter.

Róbert bátor ember volt. Mindjárt az első támadáskor számot vetett magával, hogy mitévő legyen.

A rágalom ellen csak kétféleképpen lehet küzdeni.

Vagy szembe kell vele szállni, kikutatva a rágalmozót, ki legelőször puzta vizhang, aztán kérdőre vonni a pletyka terjesztőjét, végére járni, honnan eredt a hír, majd a kellő bizonyosságokkal fölfegyverkezve közzé tenni a dolgot s a nyilvánosságra hozni.

Vagy a becsület, a lelkiismeret s a köztisztviselés erejével megvetni a rágalmat, hallgatni és megvárni az időt, míg az igazság kiderül.

Róbert végig gondolta magában, hogy voltaképpen micsoda dolgai is voltak neki az elítélt szélhámosokkal. Szorosabb ismeretségben csak az egyikkel volt, emlékezett minden szóra, amit ez emberrel váltott és nem tudott semmit fölfedezni, ami vádakra adhatna okot. Minek szállna hát pörbe a gyűlölet, a rosszhisztőség, a pártiszenvedély kajánságával?

— A rágalom, gondolta magában a képviselő, vele jár a közpályán haladással. Már az első lépéstől fogva kísér. Hát majd mikor miniszter leszék. Akkor következik csak a cifrája, most pedig jó mindenre elkészülöm. Én magam előtt bizonyítom be, hogy erős karakter vagyok, ha hallgatok.

Ez elhatározás után tanácsot kért rokonaitól és barátaitól, mint az ember mindig dicsekedni szokta, mikor valamit eltökélt.

— Pört kell indítani, mondá apósa. A vádlottak padjára kell hurcolni a gazokat, hadd tanulják meg végre, hogy a magán élet szent és nem

szabad hozzá nyúlani. — Nekem nem az a véleményem, viszonzá Róbert. Mert ha csakugyan elkövettem volna, a mivel vádolnak, a dolgot a nyilvánosság elé vinni kötelesség lenne. A kormány tisztessége megköveteli, hogy jó hírű emberek szolgálják, mikor közpályán levő emberről van szó, a sajtó hasznos, mert óvatosságra inti azokat, akik hajlandók lennének érdekeiket reá bízni. A kocsik is rákiáltanak a gyalogosokra, hogy ne gázolódjanak el. Mert nem kiállhatnának hát az újságok is a részvényesekre, hogy ne hagyják magukat megalánni. De én liberális ember létemre ellensége vagyok minden sajtópernek.

— Helyes, mondá egy barátja. Akkor hát hívásd ki a cikkely szerzőjét. — Nem tudom ki és nem is akarom tudni. Még ha nem is ő köhölta ki a rágalmat, aligha lehet valami becsületes ember, mert kapott rajta és terjesztette: meg hátha gyáva, aki nem verekszik, az alatt az ürügy alatt, hogy inkább igazoljam magamat, semmint segédek küldözsek. Vagy tegyük föl, hogy megvágtam. Erre mindjárt azt mondanák, hogy a kard nem argumentum. Ej, megelégszem a képviselőház határozatával, a többi pedig a jövőre bízom.

— A patvarba is! Gondolta magában az apósa csak nem ludas a vőm. Pedig eleget szimatoltam körülöttem.

— Róbertből kitűnő törvényhőz lesz, mondá este a jóbarát, szereti

Szükségességét! Hangsúlyozni kell a fogalmat, mely immár beleszővődött minden intelligens emberélet programjába — a művészet, mert tartalmat ad a szépelemeknek.

A megnyilvánulási formák egyik legnépszerűbb jelensége az olajfestészet. Érthető ez: a színekkel való ábrázolás áll legközelebb az ember megértő és felfogó szépelemekhez.

Sok mindenről számol be a festőművész.

Impresszióiról, melyeket az ihlet perce szül. És ez jelenti a nagy természetet pompás színeivel, napsütésével. Az élet intim, közelálló jelenségeit; a szomorúságot, vígságot, melyekről a zsáner képek számolnak be.

Sokat lehetne beszélni a művészi olajfestmények díszítő és emelő hatásáról. Hogy mit jelent az, ha az elegánsan berendezett szobák falairól nem a halot színnyomatok csüggesztik a fejlett lelket, hanem a friss, az élet színeiben viruló eredeti olajkép vidítja a szemet, a művészi érzeteket. Nem szólna arról, hogy ez eredeti kép mindenkor értéket és fejlődöttséget is jelent.

Fáy Sándor és Navay Aurél festőművészek egész kollekcióval vesznek részt a kiállításon. Oly nevek ezek, melyek a legszigorúbb pesti zürich tűzpróbát is megállották a műcsarnok és a szalon kiállításán.

A kiállítás rendezését Fáy Sándor festőművész személyesen vezeti, ki különben is előkelő portré festő és esetleges portré megbízásokat helyben festi meg.

A kiállítást a vármegyeháza kis termében rendezik. Az ünnepes megnyitást folyó hó 25-én vasárnap délelőtt tartják meg.

Hisszük, hogy e művészi törekvés megtalálja kellő talajt városunkban. És az intelligens közönség szeretettel karolja fel, a fiatal művészeket és képeiket megértéssel méltányolja — vásárolja.

HIREK.

— **Gabona árak.** A helyi piacon a gabona forgalom elég élénk. Egy veka buza 3 kor, arpa 2-30 kor, rozs 2-20 kor, tengeri 2-24 kor, zab 1-06 kor. Árban kelt a folyó hó 20-iki hetivásáron. Sajnálatos, hogy főzélék fele terményt még orvosságnak se lehet találni.

klubhajárás vége. Gyülevezs nep van ott...

Remétem, ez üdvösséges tanulsággal fog önnek szolgálni a jövőre óvatosabban választja meg barátait. Az az ember nem volt nekem barátom.

Persze hogy nem volt az: de ön mégis barátjával bánt vele s a látszat csal. Róbert fogta a kalapját és ment. Lassanként észre vette, hogy ez a kezdetben képtelennek látszó rágalom gyökeret ver. A legtöbb ember már nem is tudta, hogy micsoda afferről van szó és micsoda piszkos dologban vett részt a képviselő. De az impresszió megmaradt; hogy piszkos dologba volt keverve és nyerekedett mások kárából. Most már nem is celozgattak többé az apró ujsá okra: nem tettek Róbertnek szemrehányásokat: ép úgy bántak vele mint régen ő pedig ugyanazokba a házakba járt, ugyanazokat a kezeket szorongatta s mégis azt vette észre, hogy minden megváltozott körülötte. Majd azt látva, hogy voltaképpen mindenki olyan, aminő volt elgondolta magában: e szerint én nem vagyok a régi. Egyszerre felkiáltott:

— Ugy látom, nem becsülnék engemet többé! Majd azt mondta:

— Ej, különb ember vagyok én a sok hitványnál! De ettől fogva érezte, hogy becsülésre vágyik. Hogy meg tudja bányádn a szokatlan ügyességgel és minden alkalmat felhasználva, kutatni kezdte a becsületes emberek barátainak gondolatait.

VÁLYI NAGY GUSZTÁV SIRJÁNÁL.)

Irta: KIRÁLY PÉTER.

Költői volt a szíve, lelke,
Hódít, büvöl, kit hol talál...
Sötét kezét hogy ráemelte:
Költő s bohém lett a halál.
— Ne hagyja könnyeztetlen senki
Ezt a lánglelkű jó fiút:
Megérdemli, hejh, megérdemli
A könnyet és a koszort.

Baráti kéztől vett halálnál
Van-e kinzóbb gyötrelmesebb...
— Van egy, mely sok esetben ránk
Baráti kéz-ütötte seb; [vár:
Vérző ütés baráti kéztől
Jótettek jutalma gyanánt...
— Kinek ebből jut osztályrészül,
Százszor átérzi a halált.
(Debrecen.)

— **Tankötelesek összeírása.** A városi tanács a be nem iratkozott gyermekek összeírására felkérte a helybeli áll. elemi fiúiskola tanítótestületét, kik az összeírást folyó hó 15—22-ig eszközlik városunkban. Az eddigi összeírás eredménye körülbelül 55 elemi és 80 ismétlő tanköteles. Magunk részéről kérjük városunk közönségét, hogy a még beiskolázatlan tanköteles gyermeküket haladéktalanul irassák be, ha a hatóság szigorú megtorlásának magukat kitenni nem akarják.

— **Jön a kolera.** Újabb híradások szerint a kolera már Erdély bercei között is felütötte fejét. Brassóban a múlt napokban 2 megbetegedés történt s nincs kizárva, hogy még több is ne történjen. A mai közlekedési viszonyok mellett a járvány gyorsan terjed s el lehetünk készülve, hogy egy szép napon közülünk is áldozatot követel. Érté-ütesünk szerint a hatóság megtette a szükséges óvintézkedéseket.

— **A marostordai állapotok.** Marosvásárhelyről jelentik: Erődy Sándor

*) Vályi N. Gusztáv, egy tragikus véget ért fiatal, tehetséges költő volt, kit Debrecenben (a „Bika”-kávéházban 1907. évi május hó 5-én este) víg poharazás közben egy barátja véletlenül szíven lőtt.

Nem akadt egy sem, a ki ne kételkedett volna. Elitelni ugyan senki sem merte volna őt. De mégis valamennyinek szemében vádolt volt, akit előbb-utóbb elér a büntetés. Róbert mindezt érezte.

— Ej, hát nincs egy se, a ki ne kételkednék! De mégis vannak ketten, akik biznak bennem: a feleségem és Pál. Pál Róbert gyermekkori barátja volt. Szüleik egy városban, egy utcában laktak. A ketten együtt jártak az iskolát és együtt jogászkoztak. Azóta se szakadtak el.

— Ez, gondolta magában a fiatal képviselő, bizik bennem. Elment barátjához Pál nem volt otthon: párbajt vívni ment. Az lehetetlen. Hiszen engemet kért volna fel segédül.

Várt. Pál visszatért. Nem sebesültél meg? De hogyan verekedhetsz te az én hírem-tudom nélkül? Hát nem vagyunk többé a régi jó barátok?

— Dehogyan nem és Bélám. Éppen azért nem értesítettelek, mert miattad verekedtem.

— Miattam?

— Miattad. Megvágtam egy újságíró, aki henegeve emlegette, a mit te vagyis tudsz.

Róbert szörnyen elhalaványodott. A mit én vagyis tudok?...

— Igen... Az ügyeket... Nem kell talán mondanom, hogy kész volnék felfofozni az egész emberiséget, somhogy tég de fülem hallatára vándolni engedjelek. De most négyszemközt vagyunk. Abban a dolog-

dor főispán Fekete Andor dr ügyvédet, a munkapart hivatalos lapjának a Székely Napló-nak szerkesztőjét, tisztelt tbeli városi főügyesszé nevezte ki. Fekete dr tegnap jelentkezett Hofbauer polgármester-helyettes-nél, hogy az esküt letegye. Hofbauer kijelentette, hogy az esküt nem fogadja el, mert Fekete lapjában állandóan támadta a polgármestert s azonkívül Bernády polgármesterről sértő nyilatkozatot tett. Fekete tiltakozott a polgármester helyettes eljárása ellen hivatkozva arra, hogy a kinevezés a főispán diszkrécionális joga, tehát az esküvétel megtagadása törvenytelen, kéri tehát még egyszer az eskütétel megejtését, a mit Hofbauer ismét megtagadott. Fekete dr az esetről jelentést tett a főispánnak és a belügyminiszternek.

— **Kiűtött a szá- és körömfajás.** A múlt évben kiadott földművelésügyi miniszteri rendelet szerint a szá- és körömfajás az egész ország területén megzúnt s a hasított körmű állatok legnagyobb veszedelme országunkból kiűzetett. Örömrünk nem sokáig tartott, mert dacára a fennálló szigorú óvintézkedéseknek a szomszédos országok területéről újból behurcolták a betegség csiréit a tenyésztésre és vágásra importált állatokkal s így a ragály egyszerre tört ki az országban mindenfelé. Vármegyénk állatállománya között is fellépett a szá- és körömfajás s már több községet vett zárlat alá a hatóság.

— **Véres verekedések Ulkében.** F. hó 17-én Ulkében a Marton Antal házában lakodalom volt. Anna nevű leánya ment férjhez Kadicsfalvára. Ebéd után a fiataiság tancra perdült s vígan folyt a nóta. Nemsokáig tartott azonban a mulatság mivel a pálinkától (megint csak az a pálinka. Szerk.) megittasult legények a nóta kérdésben versengeni kezdtek. Az ulkei legények csárdást kértek, a kadicsfalviak cépelt akartak táncolni. Nem engedtek egymásnak s így botra és bicskára került az ügy tisztázása. A véres csatamezőn Fere István ifj. és Vas P. József ifj. maradtak összeszürkált fejjel és testtel. Előbbi arc csonttörést is szenvedett.

Ugyancsak e hó 17-én történt a másik eset. Ifj. Jere Pál kovacs-

ban mégis lappang valami. Mond meg nekem mi az.

— Semmi — felelt hidegen Róbert. Azután lassan-lassan haza felé ballagva így elmélkedett magában:

Három hónap mulva gyermekem lesz s az a gyermek mihelyt megtanul beszélni, hallani fogja a cselédek suttogását, hogy az apja tolvaj. Valami mégis lappang a dologban. Pál kételkedett bennem. És miért ne kételkedett volna? Vagy nem vádolt hallgatásom? Nyomorult vagyok, a miért nem szóltam. Nem volt jogom hallgatni. A nyilvánosság embere nemcsak a saját lelkiismeretének tartozik. Tartozik a közvéleménynek és kötelessége felvilágosítani: tartozik feleségének és gyermekeinek, akik a nevét viselik. De vajjon kételkedik-e bennem a feleségem is? Elhatározásom ettől függ.

Bement feleségéhez, ki nyugodt, vidám, boldog volt, mint mindig. Elmondta neki, mi történt Pállal és megfogta a kezét: És te is hinnéd ezt a rágalmat? — Az asszony nem felelt mindjárt. Róbert visszaretent: Ah, hát hiszed? A menyecske ura nyakába borult: — Szeretlek... nekem mindegy lenne ha bünt követtél is volna el! Róbert bement a szobájába, elő vett egy pisztolyt és agyonlőtte magát.

ter fenyőfa rakófát szállított haza az erdőről. Hazaérve, szomszédját Jere Józsefet segítségére kérte fel. A szomszéd megtagadta a fa lerakásához a segítségét, mire Jere Pál kovács bosszút forralt magában s fejszével várta a kapuban. A sok ingerlésre kijött a szomszéd és kevés szóváltás után Jere Pál a szomszédot a fejsze élével fejbe vágta. Sérülése életveszélyes. Mostanában Ulkében sűrűn történnek verekedések, ablak betörések. Ajánljuk a megvadult erkölcsök javítását a csendőrség figyelmébe.

— **Reményi Frigyes** helybeli fogtechnikus nyaralásáról megérkezett s működését megkezdette.

— **A csiki széke y krónikáról.** Cs. Jósza János állami főgimnáziumi tanár egy fölötté érdekes kulturpolitikai tanulmányt írt. Az adatokban gazdag tanulmánnyal nagy szolgálatot tett a szerző a székely történeti emlékeknek. A míg egyfelől egyes tudók tévtanáival szemben megdönthetetlen bizonyítékokkal, nagy történelmi apparátussal és hűséggel bebizonyítja a „Csiki székely krónika” letézetét, ma-felől a székelység eredetének, származásának mutatja ki kétségtelen forrását, szemben azokkal a tudókkal, kik magyarságuk alapján abban véltek megtalálni, hogy egyszerűen tagadásba veszik, a bizonyító erővel bíró történelmi emlékek letézetét s hiuságuknak az igazság letagadásában találják meg tömjercfasíjt, mert ezzel sikerült új iskolát létesíteniök. A székely ősiség e kiváló tanulmányát a legmelegebben ajánljuk mindazok figyelmébe, kiket a székelység eredete igazán érdekel. Jósza tanár könyve kapható nálunk is, ára 1 K 20 fillér. Továbbá a szerzőnél Szamosújvárt, (Szolnokdobokam.)

Nyilt-tér.*

A következő sorok közzétételére kértünk föl: A székelyudvarhelyi unitárius egyházközseg templomában levő Csioflek testverek által készített új és modern berendezésű orgonánkról meggyezerte nagyított és a valószínűségnek meg nem felelő tulzott hírek keltek szárnyra. Hogy ezen nem minden célzat nélkül terjesztett hírek mennyire alaptalanok voltak, mutatja az, hogy a Csioflek cég egyik képviselője f. hó 13-án délelőtt alig két órai munka után az orgonát teljesen rendbe hozta. Az új orgona most már kitűnően szolgálja célját, s nevezett cégnek is mindenben becsületére válik.

Az egyházközseg nevében:

Bölönyi Vilmos,
lelkész.

Nyilatkozat.

Somogyomi róm. kath. egyház részére, Csioflek testverek, nagyon jutányos áron s a jelenkor kívánalmainak tökéletesen megfelelő négy változatú új orgonát készítettek, melynek tiszta intonálása, hangolása és gépezete minden irányban kiváló teljesességéről meggyőződve, nevezett céget nyugodt lelkiismeretem bensőségével bárhová melegen ajánlom.

Somogyom, 1910. szept. 7.

Végler Gyula s. k.
nyug. zenetanár.

*) Ezen rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Szenkovits János Utódánál

SZÉKELYUDVARHELYT
KÉSZEN

Férfi és fiu ruhák
Fehérneműek
Felöltők

Kosztümök
Blousok

Cipők és kalapok

óriási választékban és legutányo-
sabbban kaphatók.

Magyar Könyvviteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvviteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Kárpáti Béla és Trautmann Henrik. Társzerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napjain egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Meszter-u. 27. Mutatványzámat szívesen küld a kiadóhiv.

B O R!

Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi bornagykeres-
kedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

ÉLET KÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-mód: tifusz, kolera, toroklob, rühl verhas, mindenféle himlő és vörheny orbanc, bujakór, szamarhurut, agy tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bél-gyulladás, vese, máj-, lép-, hólyag, bajok, skrofula, köszvény, csúsz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkór-ság, szárazbetegség (tuberkulózis-torok- vagy mandolagyulladás, gyo-morkatarus, őrlés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E — tekintélyes orvosok ajánlatára — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára 3 korona. Kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyv-kereskedésben.

1848

eredeti francia angol, és amerikai toalett-modell közül a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona**. Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Bélyegzők

B megrendelésre mindenféle ki-vitelben bárhova a legpon-osabban, gyári ár mellett szállíttatnak **Betegh Pál** könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

TALÁLÓS o o o o o o KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés?

mert néhány
APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle butort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányu forgalmát.

Azért ne tessék habozni

s a mikor csak a legesekélyeb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely”-ben

Apró a hirdetés,

apró a költség!

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Új versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Kis emberek. Elbeszélések. Valtér Ernő kiadása. Budapest. 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fel iv; ára füzve 2 K, magyar stíli diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda, 1906

Bosszú. Osztályok hősi ének. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Buljovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni rege. Budapest, 1910; ára 1 K.

Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondai és történelmi hősenek. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Nyomdász-

tanulónak 2—4 gimnáziumot, reál- vagy polgári iskolát végzett fiukat felvesz **Betegh Pál** könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt — havi fizetéssel.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára fél évre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Képes Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányu diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, röntollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajtázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek stb. danglelő-sipok és o... rnak. Monogramok fehérnemű és levél-papirjelzésre. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, peesétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-szefesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-eszéke, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gumiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, kapcsok stb.

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.